

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11

1675.

1. Alberti, Valentianus: De fortuna clarorum belli duces,
sub finem militari plerumque adversa.
2. Alberti, Valentianus: De politico
3. Alberti, Valent: De immutabilitate reipublicae.
4. Alberti, Valent: De Fiderico forti, sine admo.
5. Bonius, Tacobus: De expectativis
6. Bonius, Tacobus: De actione in factum pro re-
linenda possessione praesentanea competente.
7. Carpzovius, Aug. Bened.: De iudicio Imperatoris
ordinaris 2 Saml. 1675: 1719.
8. Carpzovius, Aug. Bened.: De restitutione in integrum
minorum.
9. Carpzovius, Aug. Bened.: Analysis l. ha. tit. ous. 20
l. de pactis
10. Eichler, Johannes Christianus: De emphiteutae meliorati ventus
11. Engelmann, Johann Fried: De arte syllogistica

1675

12. Wmullerus, Michael: *Valethinerium infantile*
13. Geislerus, Fridr.: *De legitimatione*
- 14, ^{a. et} ₌ Geislerus, Fridr.: *De actione confessoria* 2 Sept. 1675 - 1745. Accensit. 24. 1745. Fridrichus -
Messerus: *De officio bami, cordati, fidelis, et Christiani ministri*
15. Geislerus, Fridricus: *De privilegiis viduarum.*
- 16, ^{a. et} ₌ Maellus, Fridricus Tobias: *De injusto Pontis Pilati iudicio* 3 Sept. 1675, 1724 - 1737
17. Platy, Wrbh. Christoph: *De encomiis Carolus.*
18. Rechenberg, Adamus: *De requorum conjunctione*
19. Romanus, Paulus Franciscus: *De jure domini restricto.*
20. Romanus, Paulus Franciscus: *De salvo conductu.*
21. Schandendorfferus, Bartholomaeus Leonhardus: *De privilegio*
22. Schandendorfferus, Barbh. Leonhardus: *De concussione.*

1675

23. Schreuderdaerfferus, Bartholomaeus Lonhardus: De iuramento purgatorio
24. Schreuderdaerfferus, Barth. Lonhardus: De peculis
25. Schreuderdaerfferus, Barth. Lonhardus: De contracta aestimatorio
26. Schreuderdaerfferus, Barth. Lonhardus: De privilegiis
27. Schreuderdaerfferus, Barth. Lonhardus: De retentione
28. Schreuderdaerfferus, Barth. Lonhardus: De exceptione non numeratae pecuniae.
29. Schreuderdaerfferus, Barth. Lonhardus: De solutione
30. Tellerus, Romanus: De fundo pluribus promisso cum explicatione l. quotiens 15 C. de rei vind.
31. Thomassius, Iacobus: De vagantibus scholasticis
32. Zabel, Erichus: De clementia, virtute Imperatoris

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

1675, 11
12

Christo Juvante!
DISSERTATIO LOGICA
DE
ARTE SYLLO-
GISTICA,

Quam
Inclutæ Facultatis Philosophicæ consensu
IN ALMA PHILUREA
Sub PRÆSIDIO
M. JOHAN. FRID. Engelmann /
SS. Theol. Cultoris & Alum. Elect.
publicæ ventilationi submittit
CHRISTIANUS IHLIUS, Elstertreb.
Mistn, Philos. Studiosus,
prid. non. Dec. A. M. DC. LXXV.
H. L. Q. C.

Typis Viduæ JOH. WITTIGAU.

1675
Mistn. a. 1675

I. N. J.

§. 1.

PECTABITUR à nobis Syllogismus *formaliter*, prout in quacunqve materia fabricari potest, haut attendentibus an necessaria, an probabilis, an alio modo affecta; interim tamen non *abstractivè* quoad solam formam, sed *concretivè*, quando cum materiâ quadam concrefcit.

§. 2. Ars autem *Syllogistica* in duobus potissimum consistit, in efficiendo *Syllogismo* bono & refutando malo.

§. 3. Effecturus bonum sciat (1.) Syllogismum alium esse perfectum, alium imperfectum, utrumqve habendum pro argumentatione & unius ex altero collectione; Sed differentiam consistere in eo, quòd in perfecto tres sibi locum vendicent propositiones mediantibus figuris & regulis, vel solis regulis dispositæ; in imperfecto duæ tantum sint propositiones, ex quarum priori conclusio colligitur, ut *Emhymema*, *Inductio*, *Exemplum*.

§. 4. Hinc sollicitus esse debet, ut perfectum adducat, quia in hoc necessitas consequentiæ maximè evidens. Licet tamen ipsi imperfecto uti. *Emhymema* enim in rebus notis atqve manifestis devitat ambages. *Inductio* etiam magnæ efficaciz est, ut per eam propositiones majores non incommodè probemus. *Exemplum* quoqve eleganter simile comprobatur.

§. 5. (2.) Perfectum dici vel *absolutum*, vel *determinatum*. Vid. Excell. Thomas in *Erotem. Logic.*; alia ratione vel *simplicem* vel *compositum*. Ratiocinaturus ergo *absolutum* præferat *determinato*, quia ille & facilius & magis perspicuus, quàm hic. Nonnunquam tamen materia ita se habet, ut eleganter possit *determinatum* formare, v.g. si contra Pontificios instituat: *Quicumq, solus iram Dei partavit, ille solus noster Redemptor, at qui Christus solus &c. E.* Deindè *simplicem*

A 2

GENE

em composito, cum omne simplicius perfectius composito. Ita tamen
equiviritur, ut certo in casu compositum adhibere fas sit.

§. 6. De conditionali tria genera notatu non indigna addu-
cuntur. (1.) est, cum Subjectum antecedentis & consequentis est unum,
idemq, ut si Homo est animal, sequitur quod Homo sensitivus &c. (2.)
cum predicatum antecedentis & consequentis unum, idemq, : Si Abraham
justificatus per fidem & ego justificabor per fidem &c. (3.) cum nec
subjectum anteced. & cons. nec predicatum utriusq, unum idemq, ut si ex
lege est iustitia Christus est frustra mortuus.

§. 7. Hic cum Excell. Albert. in disc. Logic. diversimodè sentien-
dum. Nam qui ad primum possunt referri, nullius sunt momenti,
quia facillimè simplices esse possunt, indeq, ab his sedulò abstinend-
um. Secundi generis sunt tolerabiles, quia in categoricis major
deberet esse comparativa. Tertii autem sunt optimi & elegantis-
simi, quia vel planè non, vel non commodè categoricè efferuntur.

§. 8. Syllogismus etiam disjunctivus satis elegans, quia non mo-
dò thesin ponit, sed & antithesin removet. Huc refertur Dilemma,
quod argumentandi genus maximè validum, ut ex appellationibus
ejus patet, dum vocatur Syllogismus cornutus, item Crocodilinus.

§. 9. (3.) Materiam. Hic non sermo est de materiâ apodicticâ
aut probabili, sed de quacunq, sive realis, sive verbalis sit, quatenus
per tres terminos & tot propositiones exprimitur. Termini sunt mi-
nor, quia est minus logicè, major, quia est majus logicè & Medius, quia
se habet ut mediator. Uti enim mediator partes aut conjungit aut
debito modo separat; ita medius terminus facit cum subjecto &
predicato.

§. 10. (4.) Necessitatem Consequentie. Hæc est habitudo medii
termini ad veritatem conclusionis, ita, ut si medius ille cum prædi-
cato & subjecto rectè sit dispositus, conclusio sit verissima.

§. 11. ad hanc conducunt Primò tres figura. Dico tres &c.
quia secunda & tertia figura non rejicienda. Quamquam enim in pri-
ma omnes conclusiones possint inferri, tamen & reliquæ sunt neces-
sariæ. Necessitas enim est vel Essentie, vel Expedientie. Illa est, cum
aliquo absente res planè non potest existere, uti intellectus necessa-
rius ad intellectionem. Hæc verò, cum aliquo absente res non adeò
benè potest existere, uti equus vel rheda ad iter requiritur. Posterior-

res

res figuræ non sunt necessariae necessitate essentiæ, sed expedienciæ; quia absentibus iis non æquè possumus bene argumentari.

§. 12. *Cum enim Conclusio negativa probanda medio negativo, rotundissime concludo in secunda figuræ, quia in prima figura in hoc casu faciendæ propositiones infinitæ. Cum verò particularis probanda per exemplum & medium singulare, rotundissime concludo in tertia, quia in prima figura sunt faciendæ propositiones inordinatæ.*

§. 13. Hinc etiam est, quod Eruditi ut plurimum in primâ figurâ argumententur; positis tamen his duabus circumstantiis secundam & tertiam præferant primæ.

§. 14. Dura nominatæ tres figuræ, innuitur, *quartam figuram*, cujus inventio Galeno tribuitur & propterea Galenica dicitur, esse rejiciendam, in quâ medius terminus in majori prædicatum & in minori Subjectum v. g. O. Homo est animal O. animal est substantia E. Q. substantia est homo. Hæc enim est supervacanea & inutilis. Deinde non est nova, sed tortuosa variatio primæ, in quâ præmissæ transponuntur. Accedit conclusionem non habere consequentiam, quia non sequitur: Q. Substantia & Homo, quia est animal; potest quippe brutum esse.

§. 15. Quod attinet modos, illi ab omnibus hæcenus requisiti, eorumque numerati *quatuordecim*; Sed communiter, quia nonnulli plures excogitarunt, uti constat alium §. 12. alium §. 210. modos adduxisse. Verùm hi ipsi speccant tum in Deum, tum in proximum; in Deum, dum dona concessa tam malè impendunt; in proximum, dum ingenia discentium magis onerant, quàm juvant. Nolle deberent, Syllogismum esse Instrumentum in facultatibus adhibendum, jam Instrumenti naturam esse; ut possit in praxi adhiberi; vice versâ Instrumentum esse nullius momenti, si ejus usus deficiat, quod sanè de illis modis dicendum. Uti igitur ille artifex esset stultus, qui non modò sibi compararet malleos ferreos: sed etiam ligneos, chartaceos, ceraceos &c. quia solus ferreus est utilis & sufficiens; ita quoque meritò illi Logici stultitiæ acculantur, qui tam plurimos inutiles constituunt modos.

§. 16. Imò si rem accuratius consideremus, tantum abest, ut hic numerus modorum sit augendus, ut potius consueti etiam modi missi faciendi. Nam (1.) constat hos modos omnium maximè esse excogitados propter Reductionem Syllogismorum, quam hæc-

aus plurimi logici beneficio literarum tum initialium, tum media-
rum, tum vocalium, tum consonantium insituendam docuerunt;
verum cum hæc doctrina sit rejicienda & compendiosiori ratione
monstranda; meritò & illud, quod propter eam excogitatum,
rejicitur.

§. 17. (2.) Probatur, quia Eruditi vel centum Syllogismos
efficiunt, ubi ne semel cogitant de modo, in quoniam fuerint argu-
mentati, quod vel ex eo patet, dum in Syllogismis non semper adhi-
bent propositiones universales & particulares formaliter; sed inde-
finitas, quod tamen non deberet fieri, si semper ad modos respi-
cerent.

§. 18. (3.) Quia dantur multi Syllogismi legitimi in tertiâ figu-
râ, qui tamen ad nullum consuetum modum possunt referri, quales
sunt illi, qui habent medium terminum particularem & singularem:
ut David peccat, David est sanctus E. Abraham justificatus est per
fidem, Abraham fuit unus ex patribus. E.

§. 19. (4.) Quia ad firmam Consequentiam sufficit, si cogni-
tas habeam figuras, fundamenta, regulas tum generales tum specia-
les & respiciam habitudinem medii termini ad conclusionem.

§. 20. Hinc *Secundò* ad firmam consequentiam faciunt *funda-
menta*. Vulgo hoc loco multa dicuntur de dicto de omni & nullo,
quæ duo dicta tantæstimant, ut habeant pro fundamentis omnium
Syllogismorum, quod ut defendant, distinguunt *inter esse actu & po-
testate in secundâ & tertiâ figura*, & dicunt: Dicta hæc in posteriori-
bus figuris esse potestate.

§. 21. Sed aliter est sentiendum. Nam *duo hæc dicta non constitu-
unt fundamentum adæquatum & primarium*. Non adæquatum, quia
tantum valent in Syllogismis subsumptivis primæ figuræ. Neque
primarium, quia datur prius, cui etiam hæc dicta innituntur.

§. 22. Nec valet distinctio antea adducta; negamus quippe
quod hæc dicta in reliquis figuris sint potestate. Nam in æternum
propter dispositionem terminorum non possunt inesse. Excipis o-
mnino quia illi Syllogismi possunt reduci ad primam, Resp. tunc
non sunt Syllogismi secundæ aut tertiæ figuræ, sed primæ.

§. 23. Quærendum igitur fundamentum adæquatum & pri-
marium. Ubi notandum Syllogismos esse vel *affirmativos* habentes
conclusionem affirmativam; vel *negativos* habentes conclusionem
nega-

negativam. Syllogismi affirmativi pro fundamento habent hunc canonem: *Quæcumq; sunt eadem quoad eundem medium terminum in præmissis, illa sunt eadem in conclusione.* Per illa quæcumque intelligitur major & minor terminus; cum ergo major & minor habent identitatem cum eodem termino medio; idem major & minor in conclusione etiam habent identitatem & propterea de se invicem affirmantur.

§. 24. Syllogismi autem negativi agnoscunt hanc regulam: *Quæcumque non sunt eadem quoad eundem medium terminum in præmissis, illa etiam non sunt eadem in conclusione.* Per illa quæcumque iterum indicatur major & minor; quando hi termini in præmissis cum medio termino non habent identitatem, quod fit, si cum alterutro sit idem; ab altero autem diversus; etiam in conclusione non habent identitatem & propterea de se invicem negantur.

§. 25. Quod autem huic identitati & diversitati omnis ratio argumentandi innitatur, patet, quia essentia propositionis affirmativæ consistit in identitate subjecti & prædicati, quam copula significat & negativæ in diversitate subjecti & prædicati, quam particula non anteposita copulæ manifestat.

§. 26. Est autem *identitas terminorum duplex, realis & rationis.* Illa, uti *Magnific. Dn. Scherzer. in Aurisodin. distinct. aurea* explicat, est, quæ intercedit eos terminos, quorum significata à parte rei sunt eadem, ut inter definitum & definitionis genus, inter definitum & differentiam specificam &c. *Hæc iterum vocatur vel suppositi, vel formarum;* illa inter eos datur terminos, quorum significata in eodem subiecto conveniunt, ut inter album & dulce in lacte, saccharo. *Hæc inter eos, quorum formalia significata à parte rei sunt eadem, ut inter Hominem & animal;* unde dico: *Homo est animal,* & assero non modo humanitatē & animalitatem convenire in eodem subiecto, sed etiam ipsas formalitates habere convenientiam, ita ut dicere possim, *humanitas est animalitas.* Hoc tamen optimè notandum, uti in metaphysicis idem est varium, ita & identitas inter terminos pro ratione exemplorum diversimodè est exponenda.

§. 27. *Rationis* vocatur, quæ inter eos invenitur terminos, quorum significata non modo à parte rei eadem, sed etiam nostro concipiendi modo. Uti sic definitum & definitio, *Homo & animal rationale* sunt idem, quæ omnia cum veritate consentiunt, modò intelligas distinctionem rationis ratiocinatæ.

§. 28. Hæc de identitate dicta mutatis mutandis valent quoq; de diversitate. Hæc etiam est vel realis, sc. eorum, quæ citra operationem mentis differunt, quæ si accuratè consideretur semper est formarum, ita tamen ut diversitatem suppositi aliquando admittat. Sic inter lapidem & asinum, Hominem & brutum, albedinem & nigredinem est diversitas formarum & suppositi; Inter albedinem autem & dulcedinem in saccharo est tantum diversitas formarum; vel rationis, sc. illorum, quæ tantum per operationem mentis distinguuntur.

§. 29. Tertiò ad firmam Consequentiam requiruntur Regule, quæ vel generales in omnibus figuris observandæ, vel Speciales, in hac vel illâ figurâ notandæ, inter generales (1.) In Syllogismo non sint plures termini, quàm tres. Prob. quia de uno subjecto tanquam minori termino vel affirmatur, vel negatur unum prædicatum, tanquam major per medium terminum.

§. 30. (2.) Ex puris particularibus nihil sequitur. Nam in ejusmodi propositione prædicatum affirmatur, vel negatur tantum de parte subjecti; ita ut fab eo aliquid contineatur, cui prædicatum non competit, ut: Q. Homo est doctus. Quando igitur ejusmodi plures propositiones junguntur, nulla est consequentia, sed potius contra priorem regulam peccatur. V. gr. Q. Homo est doctus. Q. rudis est Homo E. sanè hic occultè latent quatuor termini, quia in majori sermo est vel de Socrate, in minori autem supponitur essentia hominis ut sic, prout est animal rationale.

§. 31. (3.) Ex puris negativis nihil sequitur. Prob. ex utroque fundamento Syllogismorum. Si enim conclusio est affirmativa; ambæ præmissæ debent esse affirmativæ; Si autem negativa, medius terminus cum uno habuit identitatem, cum altero diversitatem atq; sic ad minimum una præmissarum affirmativa.

§. 32. (4.) Conclusio debet imitari partem debiliorem. Hæc exponenda est de quantitate & qualitate, adeoque sensus hic: Si una præmissarum fuerit negativa, etiam conclusio sit negativa; Si una præmissarum fuerit particularis, etiam conclusio sit talis. Prius prob. Posita enim præmissâ negativâ, sequitur, medium terminum cum alterutro termino conclusionis non habere convenientiam, undè colligo etiam conclusionem debere esse negativam. Posterius etiam constat de singulis figuris. Nam in primâ & secundâ figurâ tantum minor potest esse particularis; Quando autè hoc fit, medius terminus particulari-

culariter cum eo conjungitur & propterea etiam in conclusione major de minori particulariter aut affirmandus, aut negandus. In tertiâ autem minor nunquam distribuitur; quare nec in conclusione potest distribui.

§. 33. *Specialium (1.) In primâ & secundâ figurâ major sit universalis.* Quoad primam patet, quia in minori propositione semper subsumitur; jam autem, ubi subsumptio potest institui, ibi prærequiritur propositio universalis. Quoad secundam, quia prædicatum repugnans aut universaliter affirmandum aut negandum in majori.

§. 34. (2.) *In primâ & tertiâ figurâ minor debet esse affirmativa.* Quoad primam probatur, quia in minori semper subsumo sub majoris propositionis Subjecto, subsumptio autem non potest esse absque affirmatione. Quoad tertiam verò, quia in eâ minor & medius terminus semper habent convenientiam.

§. 35. (3.) *In tertiâ figurâ conclusio semper debet esse particularis.* Probat quia minor terminus nunquam sumitur universaliter aut distributivè in minori; unde non distributus in præmissis nec potest distribui in conclusione.

§. 36. Hæc qui bene callet, non opus habet, ut de modis cogitet. Accedit respectus medii termini ad conclusionem, qui indicat, in qua figura & quomodo etiam sit argumentandum, quod facillè etiam posset declarari, si per angustiam pagellarum liceret.

§. 37. Quomodo autem medii termini inveniendi, ardua est res. Aristoteles in libro prim. prior. *Analytic.* varia habet præcepta de inventione hac & docet terminos medios esse desumendos vel ex antecedentibus vel ex consequentibus, vel repugnantibus; quia verò in praxi sunt difficillima, meritò aliis relinquimus.

§. 38. Scholastici equidem facilioris intelligentiæ causa hæc præcepta per terminos technicos expresserunt & versiculis incluserunt.

*Fecana, cageti, dasenes, Hebare, Gedaco,
Gebali stant, Sed non stant febas, hedas & hecas.*

Sed ignoscant mihi, si dicam, eos hanc doctrinam adhuc obscuriorem fecisse, siquidem rem in se difficilem horrifonis & difficilibus exprimunt terminis, ita ut intellectus debeat respicere tum ad res, tum ad præcepta, tum quoque ad terminos technicos, antequam possit intelligere.

B

§. 39. Alii

§. 39. Alii declararunt per combinationem ab uno latere ad alterum protensam similitudinem pontis referentem. Sed merito iudicat B. Kromayer. in *Polymath. Part. II.* eos discentem magis confudisse, quam iuvasse. Equidem inventio medii recte explicata iudicante eodem Kromayero, tam facilis est, ut omnibus medii termini sedem in qualibet figura, nec non figurarum modos tenentibus non possit non esse aperissima. Interim disputantem in ipso fervore ad omnia hæc posse respicere, quivis ingenuè difficillimum esse fatebitur. Concedamus eandem methodum suam usum habere, cum disputaturo temporis spatium relictum, idemque tali ingenio præditus, ut absque illius tortura ita possit progredi. Verùm in illo casu nihil ferme omnia hæc iuvabunt. Potius illa ἀρχινοια, sagacitas atque solertia requiritur, quam citatus B. Vir ex Aristotele *facilem inventionem medii termini nuncupat etiam in tempore non præviso.*

§. 40. Hinc etiam est, quod tale iudicium ferat. Roderic. d. *Ariarag.* Se nullum aptius medium ad inveniendum medium terminum scire quam 1. felix ingenium. 2. Studium continuum, 3. creberrimum usus disputandi & 4. bonam memoriam. Uti autem in omnibus rebus intellectus potest juvari; ita & hic; quare præsuppositis jam dictis aliquam adhuc methodum proponemus aliquibus exemplis declarandam. Fatemur verò eandem nos debere *Acutissimo Dn. Scherzaro*, siquidem eam ex Scriptis ipsius Philosophicis quoad fundamentum & occasionem contentam eruimus. Pace igitur huius viri, prout penetrare potuimus, hic exhibebimus.

§. 41. Statim autem occurrunt prænotanda. (1.) *Syllogismum posse effici vel ad probandam meam sententiam, vel impugnandam aliam* (2.) *conclusionem esse vel affirmativam, vel negativam.* (3.) *medium terminum esse omne prædicatum ostendens, cur prædicatum insit, vel non insit subjecto.*

§. 42. Jam considerabimus Syllogismum ad probandam meam sententiam, ubi occurrunt hæc regulæ. I. *In omni propositione affirmativa verè prædicatum est idem cum subjecto.* II. *Si hanc propositionem vis probare, sume aliquid ex prædicato, v. gr. ejus definitionem, differentiam, proprium, affectionem, repugnans &c. & habebis medium terminum, vel etiam proba totam propositionem exemplo.* III. *In omni propositione negativa verè prædicatum non est idem cum subjecto.* IV. *Si hanc propositionem vis probare, sume aliquid vel ex prædicato, v. gr. definitionem, differentiam, proprium, affectionem aut aliud peculiare attribui-*

attributum, vel ex predicato, v. gr. definitionem &c. ut antea & sic habe-
bis medium terminum, vel totam propositionem prob. exemplo.

§. 43. Quoad primam regulam notetur, essentiam propo-
sitionis affirmativæ veræ consistere in identitate subjecti & prædicati
quam copula significat. Unde accuratissimè loquitur cit. *Scherzerus*
in Brev. Eustach. particula est dicitur copula non effectivè, sed significativè.
*Non enim copula facit, ut predicatum insit subjecto (id enim rerum natu-
ræ facit): sed significat tantum inesse.* Illa autem identitas ita est com-
parata, ut prædicatum ad subjectum & hoc ad illud accuratam in-
volvatur habitudinem; talia quippe sunt prædicata, qualia præmutantur
esse à suis Subjectis; & talia sunt subjecta vice versâ, v. g. cum dico Homo
est animal, animal est Genus.

§. 44. Quoad secundam regulam notandum, medium termi-
num esse desumendum ex prædicato & ex illis, quæ in prædicato
continentur, ita quidem ut & habetudo sit eadem, quæ est in propo-
sitione. Jam verò in prædicato invenio varia, definitionem &c.
quæ omnia sunt medii termini, quia sunt rationes, cur prædicatum
insit subjecto. Sic si hanc propositionem, Homo est animal, velim
probare, assumo aliquid ex prædicato ejusdem habitudinis, ut defi-
nitionem, differentiam, proprium &c. Similiter si hanc: animal est
genus, velim probare, sumo aliquid ex prædicato, nempe definitio-
nem generis, differentiam proprium, repugnans, & hoc modo firmi-
ter concludo.

§. 45. Sit probanda hæc conclusio: *Logica est ars.* Hic juxta
primam regulam observo prædicatum cum omnibus contentis esse
idem cum subjecto; juxta alteram assumo aliquid ex prædicato, *defi-
nitionem*, esse habitum cum rectâ ratione effectivum, *differentiam*, effi-
cere aliquid, *propria*, operari in materiam, habere Instrumenta, intro-
ducere in materiam aliquam formam, versari circa contingentia,
repugnans, ut sapientia, intelligentia, Scientia & Prudentia sunt. Sic
erunt in promptu medii termini illam conclusionem probantes.

§. 46. Quoad tertiam regulam notandum essentiam propo-
sitionis negativæ veræ consistere in diversitate prædicati & subjecti,
quam diversitatem particula non anteposita copulæ denotat, ex quo
concludendum est prædicatum cum omnibus in se contentis re-
moveri de subjecto. Quoad alteram verò, rectè dici medium ter-
minum posse desumi tum ex subjecto, tum prædicato, quia hæc duo

de se invicem removentur. Illa autem, quæ exinde possunt desumi, sunt definitio, differentia &c. ut supra, quæ si ex subiecto sumantur erunt termini mediæ affirmativi; si ex prædicato, negativi,

§. 47. Sit hæc conclusio probanda: *Metalla non sunt Elementa.* Hic juxta tertiam regulam observo prædicatum removeri de subiecto; juxta postremam verò sumo aliquid vel ex subiecto, ut *definitione*, quod sint corpora mixta &c. *differentiam* &c. vel ex prædicato, ut *definitionem*; esse corpora simplicia &c. *differentiam propriam*, quod ex iis omnia corpora consent &c. quæ omnia repugnant subiecto, adeoque conclusionem firmiter probant.

§. 48. Quando autem Opponentis munere volo fungi, tunc ita debeo informari, ut in omni casu id facillè possim facere. Hinc regula generalis sit: *Omni propositio impugnetur vel quoad formam, vel materiam vel utrumq.* In forma perpendat, num sit perfecta propositio, num simplex aut composita, num absoluta aut modalis; si videt aliquid deesse, statim opponat; cum hac tamen cautela, ne prolixitati studeat. Quoad materiam theses accuratè discernendæ; aliæ enim sunt manifestæ, aliæ ambiguae, aliæ denique falsæ; si sunt manifestæ, oppositiones non erunt firmæ; interim tamen ex principio generali potest concludi: Quæcumque thesis est apertè vera, illa non est ad disputandum proponenda, si ambiguae, oppositiones erunt fortiores, si falsæ, fortissima.

§. 49. Ut autem contra quamcumque thesin etiam quoad materiam aliquid possit objici, præsupponendum ut supra conclusionem esse vel affirmativam, vel negativam, pro utraqve probanda regulas subjiciemus speciales. I. *In omni propositione affirmativa præsupponitur prædicatum & subiectum esse idem.* II. *Ad probandam ejusmodi conclusionem sume aliquid ex prædicato aut exemplum & sic habebis medium terminum.* III. *In omni propositione negativâ præsupponitur prædicatum & subiectum non esse idem.* IV. *Ad probandam ejusmodi conclusionem sume aliquid vel ex subiecto, vel prædicato aut exemplum & sic habebis medium terminum.*

§. 50. Notanter dico in primâ Regulâ, præsupponitur &c. quia respicio ad quamcumque thesin. Uti autem supra thesis affirmativa vera erat probanda; ita & hic omnis propositio affirmativa. Eodem modo in probandâ thesi negativa loquimur.

§. 51. Sit thesis hæc ab opponente probanda: *Canis est animal ratio-*

rationale. Hic juxta primam regulam præsupponitur prædicatum & subjectum esse idem, quamvis sit falsissimum; juxta alteram sumo aliquid ex prædicato, ut *definitionem*, esse animal ratione præditum, *differentiam*, uti ratione, *proprium*, cognoscere alterum, observare præterita, habere virtutes, addiscere artes &c. *affectionem*, habere libertatem tum contrarietatis, tum contradictionis, ex quibus omnibus illam conclusionem possum probare.

§. 52. Sit thesis ambigua ab opponente probanda: *Deus est in prædicamento substantiæ.* Hic juxta primam regulam præsupponendum prædicatum cum subjecto habere identitatem; juxta alteram sumo aliquid ex prædicato, ut ejus *definitionem*, habere locum in prædicamento substantiæ, *proprium*, habere supra se Genus & Speciem; esse Substantiam singularem, accipere posse definitionem substantiæ, esse propter faciliorem cognitionem substantiarum &c.

§. 53. Quomodo autem cum thesi affirmativâ verâ sit procedendum, illud supra pluribus ostendimus. Idcirco assumemus propositiones negativas & quidem falsam: *Nix non est alba.* Hic juxta tertiam regulam præsupponitur subjectum & prædicatum non esse idem; juxta postremam verò sumendum est aliquid vel ex subjecto, v. gr. definitio, siquidem aliis vocatur nubes, aliis affectio aquæ, affectio, quia est rubra &c. vel ex prædicato, ut definitio, esse qualitatem corporis mixti ortam ex sulphure, proprium, alias res albo colore tingere; ex quibus omnibus aliquo modo hæc conclusio potest probari.

§. 54. Sit thesis ambigua, *Logica non est ars.* Hic juxta Regulam tertiam præsupponitur inter Logicam & artem esse diversitatem; cum igitur eam volo probare juxta subsequentem assumo aliquid ex subjecto vel prædicato; ex subjecto sumo definitionem, dum definitur per scientiam. Habitum mentis Instrumentalem; ex prædicato similiter definitionem, esse habitum cum rectâ ratione effectivum, differentiam, efficere aliquid; proprium, operari in materiam aliquam, habere instrumenta, versari circa contingentia &c. quæ omnia in probatione conclusionis sunt neganda de subjecto.

§. 55. Quomodo denique Thesis negativa vera adversus alterum possit propugnari, illud ex supra dictis potest cognosci, cum ostensum est, quâ ratione vera sententia possit probari. Hoc saltem adjiciendum, quod præcepta tradita concernant Syllogismos oppositos

fitos directos & ostensivos. Nam quod Syllogismos indirectos & ducentes ad absurdum atinet, si formantur ex ipsa respondentis thesi falsa cum propositionem falsam loco majoris assumo, potest in minori aliquid subsumo, quod sub subiecto majoris continetur, nec tamen habet ejus prædicatum & sic infero conclusionem absurdam.

§. 56. V. *Consultum est opponenti, ut inquirat in mentem adversarii.* Hoc faciendo nonnunquam ex propriis hypothesebus possumus argumentari, indeque quæstiones possunt præmitti, ad quas respondendum vel affirmativè vel negativè. Sit thesis: Deus non est in prædicamento, præsuppositis jam dictis inquirere possum in mentem adversarii & quærere: an notiones secundæ augeant vel imminuant rei dignitatem? an peccent Grammatici, cum dicunt, Deus est generis masculini? Hic opus habebit utrumque negare & mihi aniam dare fortiolem oppositionem afferendi.

§. 57. VI. *Si Respondens aliquid respondeat, urgeat opponens, ut applicetur ad argumentum.* Sæpissimè enim responseiones ita comparatæ, ut neque ad majorem, neque minorem, sed ad conclusionem non sine solecismo logico dentur. Ut plurimum etiam responsio à posteriori datur, quæ alicubi lecta aut audita, ita tamen ut argumento applicari haut possit.

§. 58. VII. *Prolata distinctione videat an illius fundamentum in argumento.* Omnis enim distinctio bona in argumento debet habere fundamentum, si id non adfit, argumentetur; Quæcunque distinctio est tantum materialis, illa non solvit argumentum.

§. 59. VIII. *Allata distinctione & probata urgeat, ut applicetur ad argumentum.* Hinc si respondens non facit, statim concludat; Quæcunque distinctio non potest applicari ad argumentum, ita non solvit argumentum, atqui hæc distinctio &c.

§. 59. IX. *Ita se gerat opponens, ut non modo res, sed & verba respiciat, an respondens in statu controversiæ permaneat, nec ne; uno verbo, juxta respondentis actiones omnes suas exceptiones moderetur.*

§. 60. Satis de effectione Syllogismi boni, nunc sequitur refutatio mali. Malitia autem ea consistit vel in formâ, si peccet contra aliquam regulam, aut aliud requisitum; vel in materiâ, si ipsa materia ambigua aut planè falsa; indeque tum ad formam, tum materiam respiciendum,

§. 61. Equi-

§. 61. Equidem ex officio debito opponens afferre debet syllogismum formaliter bonum, neque ejusmodi nugis & futilibus rebus studere; interim tamen ex ignorantia vel etiam ex libidine alterum tentandi huic suo officio saepe non satis facit, indeque omnino ad formam respiciendum.

§. 62. Modus respondendi est vel *indirectus*, si simile argumentum per retorsionem efficitur, vel *directus*, si factus ostendatur. Sic si objiciat quis: aut disputas, aut non disputas, atqui disputas E. non disputas, possum respondere vel indirectè: aut opponis, aut non opponis, atqui opponis E. non opponis, & quia non opponis, non teneor respondere; vel directè inconclusionem nullam esse remotiorem, debere duplex non poni. Idem fit in aliis exemplis.

§. 63. Ad materiam respondetur iterum vel *indirectè per instantiam*, vel *directè*. Instantia est ille modus respondendi, cum sub propositione majore falsa sublimitur aliquid in minori, quod in subiecto majoris continetur, nec tamen habet prædicatum & sic inferitur conclusio absurda. Indeque fundamentum instantiæ est exemplum habens similitudinem cum subiecto majoris & diversitatem cum prædicato, ubi sufficit, si in tertio similitudinis illius conveniat. V. gr. Quicquid diabolus profert, illud est falsum, atqui hoc vel illud protulit E. Respondeo per instantiam; Subsumendo sub majore aliquid, quod diabolus protulit, nec fuit falsum; atqui diabolus protulit Christum esse Messiam, se esse legionem &c. E. fuit falsum. Sic omnis Instantia est informata, quæcunque demum sit. Unde & ab Aristotele definitur *ωστρωσις περιτρίσεως ἐναγρία* II. Prior XXVI. Usus Instantiarum est maximus, siquidem (1.) opponens respondere necesse habet ad proprium argumentum, nec stante ipsius majore instantiam potest rejicere. (2.) respondens nihil magis debet addere; siquidem respondendum prius ad instantiam, antequam directè respondeatur. Ubi tamen discrimen notandum inter disputationes cum adversariis rigidis & discipulis atque auditoribus; in priori casu valent dicta; verum in posteriori casu addenda responsio directæ, utpote instantia non solvit nodum, sed potius auditori in intellectu magis scrupulos excitat. Ex quibus & hoc potest colligi fabricatores earum debere omnium rerum cognitione esse informatos, uti sic noster *Scherzerus Danbaurerum* summum Instantiarum artificem prædicat in *Manual. Philos. Part. Sept. recent. Edit.* nec immerito

ritò nos hoc idem de citato *Soberzero* affirmamus, nec dissentiet quisquam, qui Iplum vel disputantem audivit, vel ipsius scripta perlegit.

s. 64. Qvoad directam responsionem observandum materiam esse vel falsam, vel ambiguam; illo modo respondendo simpliciter negando, hoc distingvendo, qvòd ipsum ut plurimum contingit. Est autem distinctio ille modus respondendi, cum argumentum ex parte verum & ex parte falsum distinctione vel verum vel falsum efficitur. Circa quem artificium eruendi eam ex argumento maximè notandum. Omnis enim distinctio, quæ volo respondere, sumenda est ex ipso argumento, qvòd ut clarum fiat prænotandum, membra ejus debere esse opposita vel contradictorie, sive vulgariter, ut inter vivum & non vivum; vel relative & technicè, ut inter vivum & pìctum, actum signatum & exercitum &c. Jam ipsum artificium instituentù beneficio duarum regularum juxta manuductionè *Magnif. Soberzer. in Aurifodin. distinct. c. 3.* Prima sit: *Sume præmissam tibi notio-rem, ejus sensum ex habitudine subjecti & prædicati indaga & sic habebis membrum primum.* Secunda verò: *Si alterum membrum vis adjicere, dividendo majore & minore termino sume sensum oppositum aliunde, dividendo autem medio, sume alteram præmissam & ejus sensum indaga & sic habebis alterum membrum.*

s. 65. Qvoad primam Regulam notandum unam præmissam alterà esse clariorem & notio-rem; quæ in eruendâ distinctione est assumenda; hæc ut plurimum est minor, siquidem major propter universalitatem magis obscura; præsentè eâ examino ejus sensum ex habitudine &c. Est autem habitudo subjecti & prædicati mutuus respectus subjecti & prædicati, ita ut in quo sensu stet prædicatum, in eo etiã subjectum & vice versâ; Hinc notus canon: *Talia sunt prædicata, qualia permittuntur esse à suis subjectis & vice versâ: talia sunt subjecta &c.* quæ ulterius pro fundamento agnoscunt identitatem terminorum, in qua consistit essentia propositionis affirmativæ veræ & diversitatem eorum, in quâ consistit essentia propositionis negativæ falsæ. V. gr. cum dico: *effigies Petri est Homo*, facile ex habitudine subjecti & prædicati colligo in quo sensu ponatur Homo; item cum dico: *Homo est dissyllabum.*

s. 66. Qvoad alteram regulam notandum, in omni distinctione dividi aut majorem aut minorem, aut medium terminum, sive fiat ex parte, sive ex toto, sive immediate, sive mediatè. Cum igitur alte-
rum

rum membrum volo adicere; hoc debeo attendere. Nam quando major & minor terminus dividitur, alterum membrum debet aliunde sumi; quod non est difficile. Si quidem cognito uno oppositorum facile potest cognosci & alterum. Quando autem medius dividitur, sumenda est altera praemissa & juxta habitudinem consideranda & in promptu erit alterum membrum.

§. 67. Sint exempla levia. (1.) Quid quid non relinquit opus in sensus incurrens, illud non est ars, atqui Logica & c. E. Hic respondendum per distinctionem, ubi quoad primam sumo majorem, ejusque sensum juxta habitudinem subjecti & praedicati indago; quia in subjecto sermo est de opere crasso ut calceus, vestis &c. intelligo praedicatum esse artem crassam, hinc primum membrum ars crassa; jam quoad alteram video dividendum esse majorem; indeque alterum membrum aliunde sumo, sensum nimirum oppositum, aut contradictorium, ars non crassa, aut relativum, subtilis. Hinc distinctio inter artem crassam & non crassam, inter artem crassam & subtilem.

§. 68. (2.) Quid quid est homo, illud est animal rationale, effigies Petri est homo E. Hic respondendum per distinctionem, quare juxta primam regulam sumo minorem & ejus sensum indago; quia subjectum intelligitur de pictura aut sculptura, praedicatum etiam denotabit hominem sculptum aut pictum; juxta alteram video medium esse dividendum, quare sumo alteram praemissam & sensum indago; quia autem in ea praedicatum animal rationale, colligo subjectum etiam esse intelligendum de homine vivo & rationis particeps, hinc distinctio: Inter hominem vivum & pictum. Sic in omnibus exemplis progrediendum.

§. 69. Plura eadem essent adducenda, sed abrumpenda est tela; dabitur, Deo volente, occasio, illam ulterius pertexere & artificium hoc prolixius integro libello exponere. Hic tantum anam dedimus Exercitio Academico.

C

ADDI-

ADDITAMENTA.

I.

Concurfus causæ primæ cum secundis est
universalis.

II.

Res omnes, quatenus notionibus secundis
substant, non sunt objectum Logicæ, sed
tres mentis operationes.

III.

Deum esse in prædicamento, sine ullâ absur-
ditate potest statui.

IV.

Non licet de omnibus dubitare.

V.

Formas substantiales malè negāt Cartesiani.

VI.

Quantitas cum materiâ est unum, idemq̄ve.

VII.

Omnis virtus consistit in mediocritate.

VIII.

Homo naturâ est animal Politicum.

FINIS.

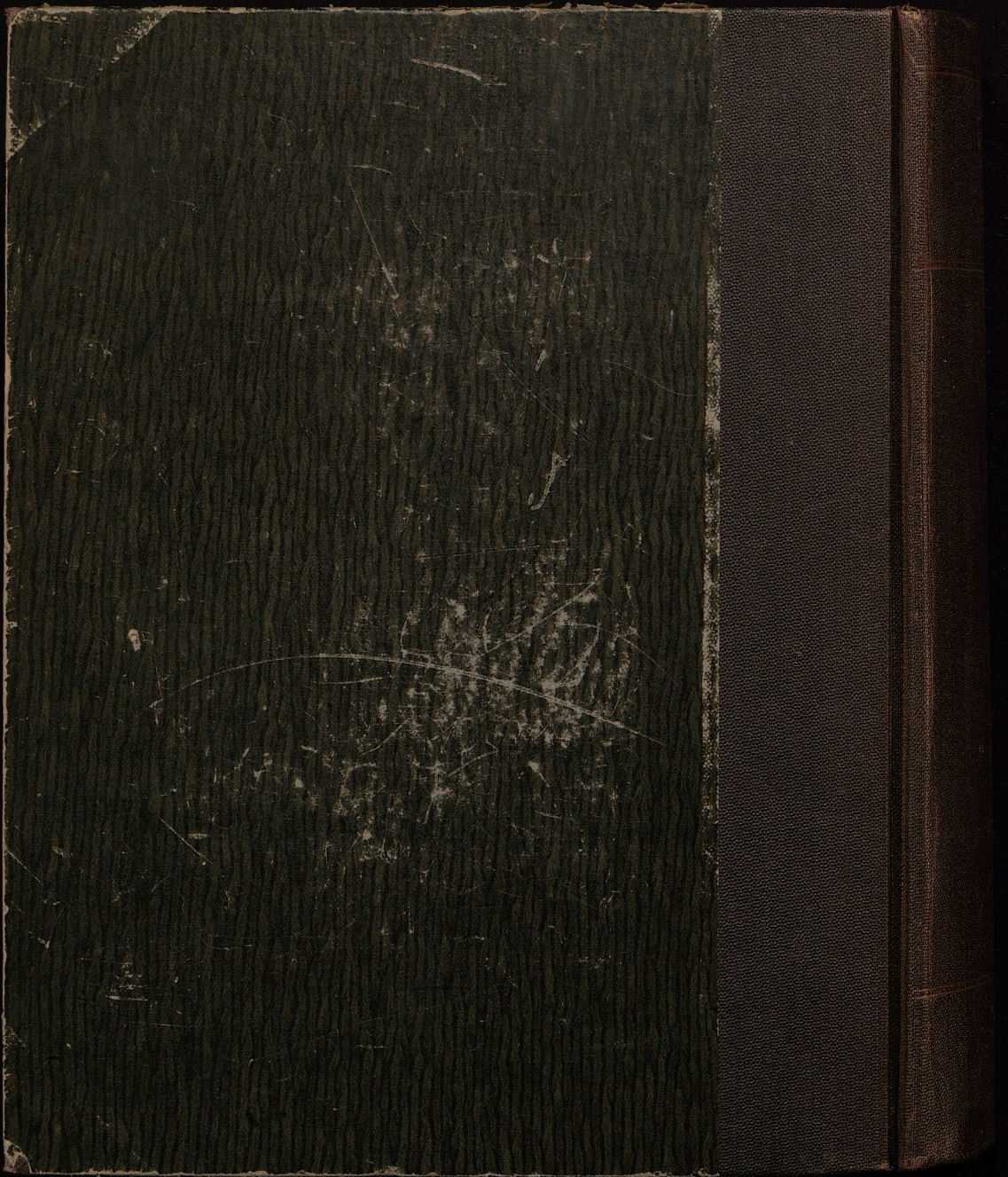
ULB Halle
005 803 373

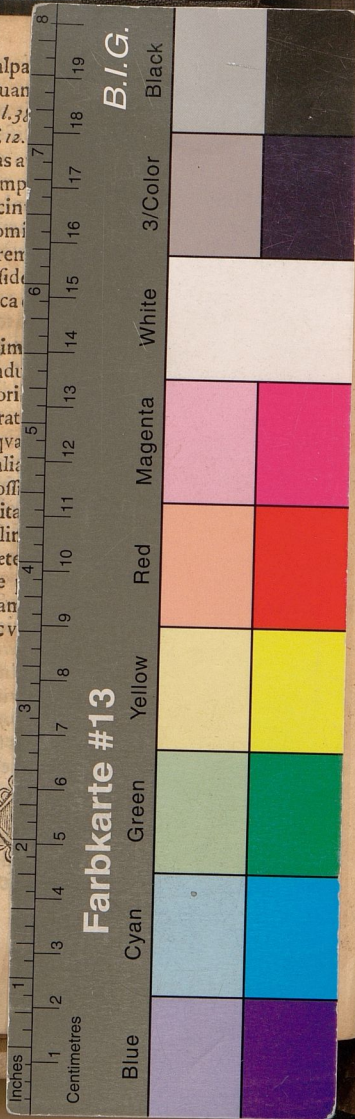
3

1077

Christo Juvante!
DISSERTATIO LOGICA
DE
ARTE SYLLO-
GISTICA,

Quam
Inclutæ Facultatis Philosophicæ consensu
IN ALMA PHILUREA
Sub PRÆSIDIO

M. JOHAN. FRID. Engelmann/
SS. Theol. Cultoris & Alum. Elect.

publicæ ventilationi submittit
CHRISTIANUS IHLIUS, Elstertreb.
Mistn. Philos. Studiosus,

prid. non. Dec. A. M. DC. LXXV.
H. L. Q. C.

Typis Viduæ JOH. WITTIGAU.

1675, 11

A2

1675

M. J. Fr. Engelmann

